

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)

11 päivänä huhtikuuta 2019*

Ennakkoratkaisupyyntö – Vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alue – Oikeudellinen yhteistyö yksityisoikeudellisissa asioissa – Lugano II -yleissopimus – Tuomioistuinten toimivalta sekä tuomioiden tunnustaminen ja täytäntöönpano siviili- ja kauppaoikeuden alalla – II osaston 5 jakso (18–21 artikla) – Toimivalta työ sopimusta koskeissa asioissa

Asiassa C-603/17,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Supreme Court of the United Kingdom (ylin tuomioistuin, Yhdistynyt kuningaskunta) on esittänyt 20.10.2017 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 20.10.2017, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Peter Bosworth ja

Colin Hurley

vastaan

Arcadia Petroleum Limited ym.,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: varapresidentti R. Silva de Lapuerta (esittelevä tuomari), joka hoitaa ensimmäisen jaoston puheenjohtajan tehtäviä, sekä tuomarit A. Arabadjiev, E. Regan, C. G. Fernlund ja S. Rodin,

julkisasiamies: H. Saugmandsgaard Øe,

kirjaaja: johtava hallintovirkamies L. Hewlett,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 13.9.2018 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- Peter Bosworth ja Colin Hurley, edustajinaan A. Briggs ja D. Foxton, QC, R. Eschwege, barrister, sekä T. Greeno ja A. Forster, solicitors,
- Arcadia Petroleum Limited ym., edustajinaan M. Howard, QC, F. Pilbrow ja N. Venkatesan, barristers, sekä S. Trevan, J. Kelly ja T. Snelling, solicitors,
- Euroopan komissio, asiamiehinään M. Heller ja M. Wilderspin,

* Oikeudenkäyntikieli: englanti.

– Sveitsin hallitus, asiamiehenään M. Schöll,

kuultuaan julkisasiamiehen 24.1.2019 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 30.10.2007 allekirjoitetun yleissopimuksen, jonka tekeminen hyväksyttiin yhteisön puolesta 27.11.2008 tehdyllä neuvoston päätöksellä 2009/430/EY (EUVL 2009, L 147, s. 1; jäljempänä Lugano II -yleissopimus), II osaston 5 jakson määräysten (18–21 artikla) tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa vastakkain ovat yhtäältä Peter Bosworth ja Colin Hurley ja toisaalta Arcadia Petroleum Limited ja eräät muut yhtiöt ja joka koskee sellaista vahinkoa koskevaa korvausvaatimusta, jonka näille yhtiöille väitetään aiheutuneen Bosworthin ja Hurleyn petollisesta toiminnasta.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

- 3 Lugano II -yleissopimuksen 5 artiklassa määrätään seuraavaa:

”Jos henkilön kotipaikka on sopimusvaltiossa, häntä vastaan voidaan nostaa kanne toisessa sopimusvaltiossa:

- 1 a) sopimusta koskevassa asiassa sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä kanteen perusteena oleva velvoite on täytetty tai täytettävä;
- b) jollei toisin ole sovittu, tätä säännöstä sovellettaessa kanteen perusteena olevan velvoitteen täytäntöönpanopaikka on:
 - irtaimen tavaran kaupassa se paikkakunta sopimusvaltiossa, missä tavarat sopimuksen mukaan toimitettiin tai oli toimitettava,
 - palvelujen osalta se paikkakunta sopimusvaltiossa, missä palvelut sopimuksen mukaan suoritettiin tai oli suoritettava;
- c) jollei sovelleta b alakohtaa, sovelletaan a alakohtaa;

--

3. sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevassa asiassa sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä vahinko sattui tai saattaa sattua;

--”

- 4 Tämän yleissopimuksen 18 artiklan 1 kappaleessa määrätään seuraavaa:

”Työsopimusta koskevassa asiassa tuomioistuimen toimivalta määräytyy tämän jakson määräysten mukaisesti, jollei 4 artiklasta ja 5 artiklan 5 kohdasta muuta johdu.”

5 Mainitun yleissopimuksen 20 artiklan 1 kappaleessa määrätään seuraavaa:

”Työnantaja voi nostaa kanteen tuomioistuimessa ainoastaan siinä sopimusvaltiossa, jossa työntekijän kotipaikka on.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

- 6 Arcadia London, Arcadia Singapore ja Arcadia Switzerland ovat yhtiöitä, jotka harjoittavat raakaöljyn ja öljyjohdannaisten kauppaa. Nämä yhtiöt kuuluvat Arcadia-konserniin, jonka omistaa kokonaisuudessaan Farahead Holdings Ltd.
- 7 Peter Bosworth ja Colin Hurley ovat Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisia, joiden kotipaikka on Sveitsissä ja joista ensimmäinen toimi pääasian tosiseikkojen tapahtuma-aikaan Arcadia-konsernin toimitusjohtajana (chief executive officer) ja jälkimmäinen talousjohtajana (chief financial officer). Tämän lisäksi he olivat Arcadia Londonin, Arcadia Singaporen ja Arcadia Switzerlandin johtajia, ja heillä oli yhden näistä yhtiöistä kanssa työsopimus, jonka he olivat itse laatineet tai laadittaneet.
- 8 Arcadia London, Arcadia Singapore, Arcadia Switzerland ja Farahead Holdings (jäljempänä yhdessä Arcadia) esittivät 12.2.2015 päivätyllä kannekirjelmällä High Court of Justice (England & Wales), Queen’s Bench Divisionissa (Commercial Court) (Englannin ja Walesin alioikeus, Queen’s Bench –osasto (kauppajaosto), Yhdistynyt kuningaskunta) vaatimuksia useita henkilöitä vastaan, mukaan lukien Bosworth ja Hurley. Näiden vaatimusten tarkoituksena oli saada korvausta vahingosta, joka Arcadia-konsernille oli valittajien mukaan aiheutunut petostarkoituksessa tehdyistä liiketoimista, joissa oli mukana konsernin yhtiöitä.
- 9 Arcadian kannekirjelmä perustui väitteille salahankkeesta vahingon aiheuttamiseksi lainvastaisin keinoin (unlawful means conspiracy), luottamusaseman väärinkäytöstä (breach of fiduciary duty) ja heidän työsopimuksistaan johtuvien eksplisiittisten tai implisiittisten sopimusvelvoitteiden rikkomisesta (breach of express and/or implied contractual duties).
- 10 Bosworth ja Hurley riitauttivat 9.3.2015 päivätyllä asiakirjalla Yhdistyneen kuningaskunnan tuomioistuinten toimivallan Arcadian vahingonkorvausvaatimusten käsittelemiseen sillä perusteella, että vaatimukset kuuluivat Lugano II -yleissopimuksen II osaston 5 jakson määräysten, jotka koskivat työsopimukseen sovellettavia toimivaltasääntöjä, soveltamisalaan ja että näiden määräysten mukaan nämä vaatimukset oli saatettava sen valtion tuomioistuinten, jossa heidän kotipaikkansa oli, eli tässä tapauksessa Sveitsin tuomioistuinten, käsiteltäväksi.
- 11 Tämän riitautuksen jälkeen Arcadia muutti kannettaan. Se luopui väitteistään, jotka koskivat sopimusvelvoitteiden rikkomista ja näiden velvoitteiden rikkomista salahankkeen yhteydessä vahingon aiheuttamiseksi lainvastaisin keinoin.
- 12 High Court of Justice (England & Wales), Queen’s Bench Division (Commercial Court) katsoi 1.4.2015 antamassaan ratkaisussa olevansa toimivaltainen käsittelemään vaatimuksia siltä osin kuin kyse oli salahankkeesta vahingon aiheuttamiseksi lainvastaisin keinoin (unlawful means conspiracy) ja luottamusaseman väärinkäytöstä (breach of fiduciary duty), joihin oli vedottu mainitun vahingonkorvausvaatimuksen tueksi, lukuun ottamatta tämän viimeksi mainitun väitteen osalta niitä tosiseikkoja, jotka olivat tapahtuneet ajanjaksona, jona Bosworthilla ja Hurleylla oli ollut työsopimus jonkin Arcadia-konsernin yhtiön kanssa, koska kyseisen tuomioistuimen mukaan tällaiset seikat liittyvät työsopimukseen ja kuuluvat Lugano II -yleissopimuksen 20 artiklan 1 kappaleen nojalla Sveitsin tuomioistuinten toimivaltaan.
- 13 Bosworth ja Hurley hakivat muutosta tähän ratkaisuun Court of Appealissa (England & Wales) (Civil Division) (Englannin ja Walesin ylioikeus (siviiliasioiden osasto), Yhdistynyt kuningaskunta).

14 Kyseinen tuomioistuin hylkäsi valituksen 19.8.2016 antamallaan ratkaisulla. Bosworth ja Hurley valittivat kyseisestä ratkaisusta ennakkoratkaisua pyytäneeseen tuomioistuimeen.

15 Näissä olosuhteissa Supreme Court of the United Kingdom (ylin tuomioistuin, Yhdistynyt kuningaskunta) on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Mikä on oikea arviointiperuste sen määrittämiseksi, onko työnantajan työntekijää tai entistä työntekijää (jäljempänä työntekijä) vastaan nostamassa kanteessa kyse [Lugano II -yleissopimuksen] II osaston 5 jaksossa (18–21 artiklassa) tarkoitetusta työsopimusta koskevasta asiasta?

a) Kuuluuko työnantajan työntekijää vastaan nostama kanne [Lugano II -yleissopimuksen] 18–21 artiklan soveltamisalaan jo sen perusteella, että työnantaja olisi voinut vedota moitittuun menettelyyn myös työntekijän työsopimuksen rikkomisena – vaikka työnantajan tosiasiallisesti nostama kanne ei perustu eikä siinä vedota kyseisen sopimuksen rikkomiseen, vaan siinä esitetään (esimerkiksi) yksi tai useampia erilaisia kanneperusteita, jotka esitetään tosiseikkoja ja riidan kohdetta kuvaavissa 26 ja 27 kohdassa?

b) Vaihtoehtoisesti: onko oikea arviointiperuste se, että työnantajan työntekijää vastaan nostama kanne kuuluu [Lugano II -yleissopimuksen] 18–21 artiklan soveltamisalaan vain, jos velvoite, johon kanne tosiasiallisesti perustuu, on työsopimukseen sisältyvä velvoite? Jos tämä on oikea arviointiperuste, seuraako tästä, että kanne, joka perustuu ainoastaan sellaisen velvoitteen rikkomiseen, joka syntyi työsopimuksesta irrallaan (ja joka ei ole, jos se on merkityksellistä, velvoite, johon työntekijä on ’antanut vapaaehtoisesti suostumuksensa’), ei kuulu 5 jakson soveltamisalaan?

c) Jos kumpikaan edellä kuvatuista ei ole oikea arviointiperuste, mikä siinä tapauksessa on oikea arviointiperuste?

2) Jos yhtiö ja yksityishenkilö tekevät ([Lugano II -yleissopimuksen] 5 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun) sopimuksen, missä määrin yhtiön ja yksityishenkilön välillä on tarpeen olla alisteisuussuhde, jotta sopimus muodostaa [tämän yleissopimuksen] 5 jaksossa tarkoitetun työsopimuksen? Voiko tällainen suhde olla olemassa silloin, jos yksityishenkilö voi määrittää (ja tosiasiallisesti määrittää) yhtiön kanssa tekemänsä sopimuksen ehdot ja käyttää itsenäisesti määräysvaltaa yhtiön päivittäisessä liiketoiminnassa ja hoitaa tehtäviään itsenäisesti mutta yhtiön osakkaalla (osakkailla) on valta päättää tämä suhde?

3) Jos [Lugano II -yleissopimuksen] II osaston 5 jaksoa sovelletaan ainoastaan kanteisiin, jotka – ellei mainittuja määräyksiä olisi – kuuluisivat sen 5 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan, mikä on oikea arviointiperuste sen määrittämiseksi, kuuluuko kanne mainitun 5 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan?

a) Onko oikea arviointiperuste se, että kanne kuuluu 5 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan, jos moitittuun menettelyyn voitaisiin vedota sopimusrikkomuksena, vaikka työnantajan tosiasiallisesti nostama kanne ei perustu eikä siinä vedota kyseisen sopimuksen rikkomiseen?

b) Vaihtoehtoisesti: onko oikea arviointiperuste se, että kanne kuuluu [Lugano II -yleissopimuksen] 5 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan vain, jos velvoite, johon kanne tosiasiallisesti perustuu, on sopimusvelvoite? Jos tämä on oikea arviointiperuste, seuraako tästä, että kanne, joka perustuu ainoastaan sellaisen velvoitteen rikkomiseen, joka syntyi sopimuksesta irrallaan (ja joka ei ole, jos se on merkityksellistä, velvoite, johon vastaaja on ”antanut vapaaehtoisesti suostumuksensa”), ei kuulu 5 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan?

c) Jos kumpikaan edellä kuvatuista ei ole oikea arviointiperuste, mikä siinä tapauksessa on oikea arviointiperuste?

4) Tilanteessa, jossa

– yhtiöt A ja B kuuluvat samaan konserniin;

- vastaajana oleva X hoitaa de facto kyseisen konsernin toimitusjohtajan tehtävää (kuten Bosworth teki Arcadia-konsernissa: tosiseikkojen ja riidan kohteen kuvaus, 14 kohta); X työskentelee yhden konsernin yhtiön, yhtiön A, palveluksessa (ja on siten yhtiön A työntekijä) (kuten Bosworth oli tiettyä ajanjaksona tosiseikkojen ja riidan kohteen kuvauksen 15 kohdassa esitettyssä tilanteessa); kansallisen lainsäädännön mukaan X ei ole yhtiön B palveluksessa;
- yhtiö A nostaa kanteen X:ää vastaan, ja tämä kanne kuuluu [Lugano II -yleissopimuksen] 18–21 artiklan soveltamisalaan; ja
- toinen samaan konserniin kuuluva yhtiö B nostaa myös kanteen X:ää vastaan samankaltaisesta menettelystä kuin se, johon yhtiön A kanne X:ää vastaan perustuu;

mikä on oikea arviointiperuste sen määrittämiseksi, kuuluuko yhtiön B nostama kanne [Lugano II -yleissopimuksen] 5 jakson soveltamisalaan? Erityisesti:

- a) Määräytyykö vastaus sen perusteella, oliko X:n ja yhtiön B välillä [Lugano II -yleissopimuksen] 5 jaksossa tarkoitettu työsopimus, ja jos määräytyy, mikä on oikea arviointiperuste sen määrittämiseksi, oliko tällainen sopimus olemassa?
- b) Onko yhtiötä B kohdeltava [Lugano II -yleissopimuksen] II osaston 5 jaksossa tarkoitettuna X:n työnantajana, tai kuuluvatko yhtiön B X:ää vastaan esittämät [edellä neljännen kysymyksen d luetelmakohdassa esitetyt] vaatimukset [Lugano II -yleissopimuksen] 18–21 artiklan soveltamisalaan samalla tavalla kuin yhtiön A X:ää vastaan esittämät vaatimukset kuuluvat 18–21 artiklan soveltamisalaan? Erityisesti:
 - i) Kuuluuko yhtiön B nostama kanne [Lugano II -yleissopimuksen] 18 artiklan soveltamisalaan vain, jos velvoite, johon se tosiasiallisesti perustuu, on yhtiön B ja X:n väliseen työsopimukseen sisältyvä velvoite?
 - ii) Vaihtoehtoisesti: kuuluuko kanne [Lugano II -yleissopimuksen] 18 artiklan soveltamisalaan, jos kanteessa moitittu menettely olisi merkinnyt yhtiön A ja X:n väliseen työsopimukseen sisältyvän velvoitteen rikkomista?
- c) Jos kumpikaan edellä kuvatuista ei ole oikea arviointiperuste, mikä siinä tapauksessa on oikea arviointiperuste?"

Vaatimus suullisen käsittelyn aloittamisesta uudelleen

- 16 Julkisasiamiehen esitettyä ratkaisuehdotuksensa Bosworth ja Hurley ovat unionin tuomioistuimen kirjaamoon toimittamassaan asiakirjassa pyytäneet, että asian käsittelyn suullinen vaihe määrätään unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 83 artiklan nojalla aloitettavaksi uudelleen. He esittävät pyyntönsä tueksi, että julkisasiamies on ratkaisuehdotuksensa 45 kohdassa perustanut arvionsa virheellisille tosiseikoille, jotka eivät vastaa ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämiä tosiseikkoja.
- 17 Kyseisen 83 artiklan mukaan unionin tuomioistuin voi julkisasiamiestä kuultuaan milloin tahansa määrätä asian käsittelyn suullisen vaiheen aloitettavaksi tai aloitettavaksi uudelleen erityisesti, jos unionin tuomioistuin katsoo, ettei sillä ole riittävästi tietoa asiasta, tai jos asianosainen on suullisen vaiheen päätyneeksi julistamisen jälkeen vedonnut uuteen seikkaan, joka voi olennaisesti vaikuttaa unionin tuomioistuimen ratkaisuun, taikka jos asia on ratkaistava sellaisella perusteella, josta asianosaisella tai Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 23 artiklassa tarkoitettulla osapuolella ei ole ollut tilaisuutta lausua.
- 18 Tästä ei ole kyse nyt käsiteltävässä asiassa. Unionin tuomioistuin katsoo nimittäin julkisasiamiestä kuultuaan, että sillä on käytössään kaikki tarpeelliset tiedot ratkaisun antamiseksi ja että asian tutkimisessa ei tarvitse ottaa huomioon sellaista uutta seikkaa, joka voisi olennaisesti vaikuttaa sen ratkaisuun, tai perustetta, josta ei olisi ollut tilaisuutta lausua unionin tuomioistuimessa.

- 19 Näin ollen unionin tuomioistuin katsoo, että asian käsittelyn suullista vaihetta ei ole määrättävä aloitettavaksi uudelleen.

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

- 20 Koska ensimmäinen, kolmas ja neljäs kysymys perustuvat oletukseen siitä, että sopimukset, jotka sitoivat Bosworthin ja Hurleyn tiettyihin Arcadia-konsernin yhtiöihin, olivat Lugano II -yleissopimuksen II osaston 5 jakson määräyksissä (18–21 artikla) tarkoitettuja työsopimuksia, unionin tuomioistuin katsoo, että ensin on syytä käsitellä toinen kysymys.

Toinen kysymys

- 21 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy toisella kysymyksellään, onko Lugano II -yleissopimuksen II osaston 5 jakson määräyksiä (18–21 artikla) tulkittava siten, että yhtiön ja yksityishenkilön välinen sopimus voidaan katsoa näissä määräyksissä tarkoitetuksi työsopimukseksi, kun tämä henkilö voi päättää tai tosiasiallisesti päättää tämän sopimuksen ehdoista ja kun hän käyttää itsenäisesti määräysvaltaa tämän yhtiön päivittäisessä liiketoiminnassa ja hoitaa tehtäviään itsenäisesti, mutta yhtiön osakkaalla tai osakkailla on valta päättää tämä sopimus.
- 22 Kun otetaan huomioon näiden määräysten ja tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001 (EYVL 2001, L 12, s. 1) II luvun 5 jakson säännösten sanamuodon vastaavuus, unionin tuomioistuimen tulkintaa näistä viimeksi mainituista säännöksistä voidaan soveltaa Lugano II -yleissopimuksen II osaston 5 jakson määräysten (18–21 artikla) tulkintaan (ks. vastaavasti tuomio 4.12.2014, H, C-295/13, EU:C:2014:2410, 31 ja 32 kohta).
- 23 Sen määrittämiseksi, voidaanko Lugano II -yleissopimuksen II osaston 5 jakson määräyksiä (18–21 artikla) soveltaa pääasiassa kyseessä olevan kaltaiseen asiaan, on tutkittava, voidaanko Bosworthin ja Hurleyn katsoa olleen sidoksissa tämän yleissopimuksen 18 artiklan 1 kappaleessa tarkoitettulla työsopimuksella johonkin Arcadia-konsernin yhtiöistä ja voidaanko heidät näin luokitella mainitun yleissopimuksen 18 artiklan 2 kappaleessa tarkoitetuiksi työntekijöiksi (ks. vastaavasti tuomio 10.9.2015, Holterman Ferho Exploitatie ym., C-47/14, EU:C:2015:574, 34 kohta).
- 24 Tästä on huomautettava, että tällaista luokittelua ei voida vahvistaa kansallisen oikeuden perusteella (tuomio 10.9.2015, Holterman Ferho Exploitatie ym., C-47/14, EU:C:2015:574, 36 kohta), ja jotta voitaisiin varmistaa Lugano II -yleissopimuksen ja erityisesti sen 18 artiklan täysi tehokkuus, siihen sisältyviä oikeudellisia käsitteitä on tulkittava itsenäisesti ja samalla tavalla kaikissa sopimusvaltioissa (ks. vastaavasti tuomio 19.7.2012, Mahamdia, C-154/11, EU:C:2012:491, 42 kohta ja tuomio 10.9.2015, Holterman Ferho Exploitatie ym., C-47/14, EU:C:2015:574, 37 kohta).
- 25 Työntekijän käsitteestä on huomautettava lisäksi, että unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan tämä käsite on määriteltävä niiden objektiivisten perusteiden mukaan, jotka kysymyksessä olevien henkilöiden oikeudet ja velvollisuudet huomioon ottaen ovat luonteeltaan työsuhteelle. Työsuhteen olennainen ominaispiirre on se, että henkilö tekee tietyn ajanjakson ajan toiselle tämän johdon alaisena suorituksia palkkaa vastaan (ks. mm. tuomio 20.9.2017, Kiiski, C-116/06, EU:C:2007:536, 25 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 26 Tästä seuraa, että työsuhde edellyttää sitä, että työntekijän ja hänen työnantajansa välillä vallitsee alisteisuussuhde, ja että tällaisen suhteen olemassaoloa on arvioitava kussakin yksittäistapauksessa osapuolten välisiin suhteisiin liittyvien kaikkien seikkojen ja olosuhteiden perusteella (tuomio 10.9.2015, Holterman Ferho Exploitatie ym., C-47/14, EU:C:2015:574, 46 kohta ja tuomio 20.11.2018, Sindicatul Familia Constanța ym., C-147/17, EU:C:2018:926, 42 kohta).

- 27 Lisäksi on todettava, että Lugano II -yleissopimuksen II osaston 5 jakson määräysten (18–21 artikla) sanamuodon mukaan sopimuksen tekeminen ei ole edellytys näissä määräyksissä määrättyjen erityistä toimivaltaa koskevien sääntöjen soveltamiselle, joten aivan kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 34–36 kohdassa, muodollisen sopimuksen puuttuminen ei ole este sille, että kyse on työsuhteesta, joka kuuluu näissä määräyksissä tarkoitettun työsopimuksen käsitteen piiriin.
- 28 Tällainen suhde voidaan katsoa kuitenkin Lugano II -yleissopimuksen II osaston 5 jakson määräyksissä (18–21 artikla) tarkoitetuksi työsopimukseksi vain, mikäli kyseessä olevien yhtiön ja johtajan välillä vallitsee alisteisuussuhde.
- 29 Nyt käsiteltävässä asiassa on huomautettava, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen antamien tietojen mukaan Bosworth toimi Arcadia-konsernin toimitusjohtajana (chief executive officer) ja Hurley talousjohtajana (chief financial officer), että he olivat Arcadia Londonin, Arcadia Singaporen ja Arcadia Switzerlandin johtajia, että heillä oli näistä yhtiöistä yhden kanssa työsopimus, jonka he olivat itse laatineet tai laadittaneet, ja että he toimivat koko ajan Arcadia-konsernin kaikkien yhtiöiden nimissä ja lukuun.
- 30 Ennakkoratkaisupyynnöstä käy lisäksi ilmi, että Bosworth ja Hurley käyttivät määräysvaltaa siihen nähden, mikä yhtiö oli heidän työnantajansa, sekä työpaikkaansa ja työehtoihinsa nähden.
- 31 Näissä olosuhteissa on niin, että Bosworthilla ja Hurleylla oli Arcadiaan vaikutusvalta, joka ei ollut vähäinen, ja näin ollen on katsottava, ettei kyseessä ollut alisteisuussuhde (ks. vastaavasti tuomio 10.9.2015, Holterman Ferho Exploitation ym., C-47/14, EU:C:2015:574, 47 kohta), riippumatta siitä, omistivatko he osan Arcadiasta vai eivät.
- 32 Tässä yhteydessä ei ole merkitystä sillä, että Bosworth ja Hurley olivat vastuussa Arcadia-konsernin osakkaille, joilla oli Farahead Holdingsin kautta valta ottaa heidät töihin ja irtisanoa heidät.
- 33 Kuten nimittäin julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 46 kohdassa, yleiset toimintaohjeet, jotka johtaja saa johtamansa yhtiön osakkailta tämän yhtiön liiketoiminnan ohjaamiseen, sen enempää kuin osakkaiden käytettävissä olevat lakisääteiset valvontamekanismitkaan eivät itsessään ole peruste katsoa alisteisuussuhteen olevan olemassa, joten se, että osakkailla on valta irtisanoa toimitusjohtaja, ei yksinään riitä siihen, että tällaisen suhteen voitaisiin katsoa olevan olemassa.
- 34 Tästä seuraa se, että yhtiön ja sen johtajan välillä tehty sopimus ei ole pääasiassa kyseessä olevien kaltaisissa olosuhteissa Lugano II -yleissopimuksen II osaston 5 jakson määräyksissä (18–21 artikla) tarkoitettu työsopimus.
- 35 Edellä esitettyjen seikkojen perusteella toiseen kysymykseen on vastattava, että Lugano II -yleissopimuksen II osaston 5 jakson määräyksiä (18–21 artikla) on tulkittava siten, että yhtiön ja sen johtajana toimivan yksityishenkilön välisellä sopimuksella ei synny niiden välistä alisteisuussuhdetta eikä sitä näin ollen voida katsoa näissä määräyksissä tarkoitetuksi työsopimukseksi, mikäli – vaikka tämän yhtiön osakkaalla tai osakkailla on valta päättää tämä sopimus – tämä henkilö voi päättää tai tosiasiallisesti päättää tämän sopimuksen ehdoista ja mikäli hän käyttää itsenäisesti määräysvaltaa tämän yhtiön päivittäisessä liiketoiminnassa ja hoitaa tehtäviään itsenäisesti.

Ensimmäinen, kolmas ja neljäs kysymys

- 36 Kun otetaan huomioon toiseen kysymykseen annettu vastaus, ensimmäiseen, kolmanteen ja neljänteen kysymykseen ei ole tarpeen vastata.

Oikeudenkäyntikulut

- 37 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 30.10.2007 allekirjoitetun yleissopimuksen, jonka tekeminen hyväksyttiin yhteisön puolesta 27.11.2008 tehdyllä neuvoston päätöksellä 2009/430/EY, II osaston 5 jakson määräyksiä (18–21 artikla) on tulkittava siten, että yhtiön ja sen johtajana toimivan yksityishenkilön välisellä sopimuksella ei synny niiden välistä alisteisuussuhdetta eikä sitä näin ollen voida katsoa näissä määräyksissä tarkoitetuksi työsopimukseksi, mikäli – vaikka tämän yhtiön osakkaalla tai osakkailla on valta päättää tämä sopimus – tämä henkilö voi päättää tai tosiasiallisesti päättää tämän sopimuksen ehdoista ja mikäli hän käyttää itsenäisesti määräysvaltaa tämän yhtiön päivittäisessä liiketoiminnassa ja hoitaa tehtäviään itsenäisesti.

Allekirjoitukset